

Юрій БОЙЧУК, Анна БОЯРСЬКА-ХОМЕНКО

Yurii BOICHUK, Anna BOIARSKA-KHOMENKO

ДОСВІД ІННОВАЦІЙ ЗАГАЛЬНОПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ

EXPERIENCE OF INNOVATIONS OF GENERAL PEDAGOGICAL TRAINING OF FUTURE TEACHERS

Сучасна вища педагогічна освіта повинна забезпечувати підготовку вчителя, здатного провадити інноваційну освітню діяльність, розв'язувати комплексні педагогічні проблеми з урахуванням національного і світового досвіду, володіти мистецтвом навчати й виховувати інших. Інноваційна діяльність Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди реалізується через трансформацію змісту загально-педагогічної освіти шляхом запровадження наскрізних, диференційованих навчальних програм, метою вивчення яких є формування здатності здобувачів вищої освіти до організації педагогічного процесу, а також здатності розв'язувати складні спеціалізовані задачі з його організації, що характеризуються комплексністю і невизначеністю умов. Зміст загально-педагогічної підготовки покликаний формувати у майбутніх учителів такі компетентності: розробляти та впроваджувати інноваційні методики і технології викладання; організовувати освітній процес з використанням сучасних засобів, методів, прийомів, технологій навчання; приймати ефективні рішення у складних і непередбачуваних умовах, адаптуватися до нових ситуацій професійної діяльності та інші. Інноваційна діяльність у процесі підготовки майбутніх учителів також здійснюється через реалізацію навчання через дослідження, цифровізацію освітнього контенту, залучення здобувачів до міжнародної академічної спільноти, позааудиторну роботу, розширення мережі креативних освітніх просторів. Труднощі у підготовці сучасного вчителя, здатного реалізовувати у власній професійній діяльності педагогічні традиції у поєднанні з інноваціями є такі: скорочення чисельності абітурієнтів і здобувачів освіти, недостатній рівень забезпечення освітнього процесу сучасними програмними засобами, неготовність деяких викладачів до провадження інноваційної діяльності та деякі інші.

Ключові слова: інноваційна педагогіка, загально-педагогічна підготовка, вища педагогічна освіта, майбутні вчителі, провайдінг освітніх технологій, практична педагогіка.

Modern higher pedagogical education should provide training for teachers who are able to conduct innovative educational activities, solve complex pedagogical problems based on national and world experience, have the art of teaching and educating others. Innovative activity of H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University is realized through the transformation of the content of general pedagogical education through the introduction of cross-cutting, differentiated curricula. The purpose of studying the programs is to form the

ability of higher education students to organize the pedagogical process, as well as the ability to solve complex specialized problems of its organization, characterized by complexity and uncertainty of conditions. The content of general pedagogical training is designed to form the competence of future teachers. They are: to develop and implement innovative teaching methods and technologies; to organize the educational process with the use of modern means, methods, techniques, learning technologies; make effective decisions in difficult and unpredictable conditions, adapt to new situations of professional activity and others. Innovative activities in the process of training future teachers are also carried out through the implementation of training through research, digitization of educational content, attracting students to the international academic community, extracurricular activities, expanding the network of creative educational spaces. Difficulties in training a modern teacher who can implement pedagogical traditions in combination with innovations in their own professional activity are: reduction of the number of entrants and students, insufficient level of provision of the educational process with modern software, unwillingness of some teachers to innovate and some others.

Key words: *innovative pedagogy, general pedagogical training, higher pedagogical education, future teachers, provision of educational technologies, practical pedagogy.*

Постановка проблеми в загальному вигляді. Сучасна школа потребує сучасного вчителя. Сьогодні учителі шкільно зустрічаються з низкою проблем щодо мотивації учнів до навчання, налагодження співпраці з батьками школярів, організації змішаного і дистанційного навчання та багатьма іншими. Разом з тим, загальновідомим є факт, що вчительська праця втратила престижність у суспільстві, а соціальний статус вчителя у нашій державі знижується. З іншого боку, батьки учнів дедалі частіше висловлюють думки про проблеми сучасної шкільної освіти, зокрема про невідповідність програм навчання до рівня розвитку сучасних технологій та економіки, про відсутність практико-орієнтованого характеру середньої освіти, що дозволила б легко та безперешкодно перейти до наступного етапу навчання, трудової діяльності чи реального дорослого життя. У свою чергу учні перебувають у стані постійного стресу через значне навчальне навантаження, відчуття конфронтації між школою і батьками. Як наслідок, учні виражають своє неприйняття змісту освіти і відкрито говорять про «непотрібність» шкільних знань.

Така ситуація потребує вирішення на загальнодержавному, регіональному та місцевому рівні. Усі ланки управління якістю освіти мають працювати спільно для досягнення загальної мети – виховання нового покоління українців, здатних працювати творчо і самостійно, здатних жити в глобалізованому і динамічному

світі, сприймати його змінність як суттєву складову власного способу життя.

На наше переконання, першочергова роль у цьому контексті належить вчителю, який відповідає критеріям інноваційності, самостійності, може розв'язувати комплексні проблеми в педагогічній діяльності з урахуванням національного і світового досвіду, досконало володіє мистецтвом навчати й виховувати інших. Зважаючи на це, сучасна вища педагогічна освіта повинна носити інноваційний характер і забезпечувати підготовку такого вчителя.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наукові розвідки освітян і дослідників у галузі педагогіки доводять про актуальність окресленої проблеми. Так, О. Попова у монографічній праці розкрила особливості становлення і розвитку інноваційних педагогічних ідей в Україні у ХХ столітті, акцентуючи увагу на визначення основних напрямів дослідження проблем освітньої інноватики (Попова, 2001). Г. Черненко звертається до аналізу інноваційних підходів у професійній підготовці майбутніх учителів початкової школи, розкриває поняття інновацій та подає їх класифікацію, аналізує організаційні, змістові та технологічні аспекти нововведень (Черненко, 2015). Колектив авторів на чолі з О. Огієнко здійснили аналіз методологічних, психологічних, аксіологічних засад формування готовності майбутні учителів до інноваційної діяльності (Огієнко, 2016). О. Чайка та М. Кушнерьова звернулися до вивчення питань щодо використання інноваційних

педагогічних технологій у методичній підготовці майбутнього вчителя зарубіжної літератури, акцентуючи увагу на специфіці та перевагах впровадження комп'ютерних технологій у процес методичної підготовки майбутнього вчителя-словесника (Чайка, 2020).

Мета статті – висвітлення досвіду реалізації інновацій у загально-педагогічній підготовці майбутніх учителів у Харківському національному педагогічному університеті імені Г. С. Сковороди.

Виклад основного матеріалу. Зважаючи на актуальність проблеми підготовки інноваційного вчителя, готового до вирішення комплексних проблем в освітній діяльності, відповідальність за його професійну підготовку повинні взяти на себе педагогічні університети, які здійснюють навчання майбутніх учителів на основі усталених традицій педагогічної освіти і майстерності у поєднанні з інноваціями. Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди уже реалізовує такий підхід у підготовці майбутніх вчителів. Одним із фундаментальних шляхів реалізації ідеї підготовки вчителя нової генерації є потужна загально-педагогічна підготовка, якою опікується кафедра освітології та інноваційної педагогіки.

Інноваційна діяльність університету реалізується, у першу чергу, через трансформацію змісту педагогічної освіти та забезпечення високої якості її результатів. Так, викладання дисциплін педагогічного циклу починається з першого курсу і наскрізною комплексною програмою проходить через усі етапи навчання.

На першому курсі викладається навчальна дисципліна «Загальна педагогіка», яка складається з двох взаємопов'язаних модулів: «Теоретичні основи педагогіки» та «Навчання і виховання у мультикультурному середовищі». Метою вивчення навчальної дисципліни є формування здатності здобувачів вищої освіти до організації педагогічного процесу. Базою для викладання дисципліни стала педагогічна класика: теорія виховання і дидактика, які представлені здобувачам освіти з огляду на трансформацію педагогічних концепцій в історичному і компаративному аспектах.

На другому курсі бакалаврату здобувачам освіти науково-педагогічний колектив кафедри викладає практико-орієнтовану

дисципліну «Провайдинг освітніх технологій», яка є логічним продовженням теоретичної підготовки на першому році навчання і покликана формувати у студентів здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі з організації освітнього процесу, що характеризуються комплексністю і невизначеністю умов. «Провайдинг освітніх технологій» це складна комплексна дисципліна, яка складається з трьох модулів: Засоби цифрової підготовки, Інклюзивна освіта, Практична педагогіка.

У статті ми більш докладно розглянемо модуль «Практична педагогіка», який викладається за окремими змістовними модулями. Так, модуль «Сучасні тренди виховної роботи педагога в закладах загальної середньої освіти» передбачає організаційну, методичну підготовку майбутніх учителів до проведення різних форм виховної роботи: фестивалі, квести, тренінги, флешмоби, стартапи, пітчинги. Цікавим аспектом у змісті дисципліни є тема Тімблдінг в роботі класного керівника, яка розкриває питання командотворення, комунікації, лідерства та партнерства у сучасній школі. Особливий акцент у змісті практичної педагогіки поставлено на оволодіння сучасними формами і методами роботи з батьками, залучення батьків до шкільних коворкінгів і мітапів, педагогічного просвітництва. Надзвичайно сучасним є модуль педагогіка дозвілля, що передбачає вивчення феномену субкультурної активності молоді, особливості організації вуличних ігрокток, хобі-груп, інтернет-спільнот, практичну роботу з планування, проектування, організації промоутерської діяльності та реклами як інструментів організації дозвілля і каналів передачі інформації. Також у змісті цієї навчальної дисципліни передбачено практикум з організації освітнього середовища.

На рівні магістратури здійснюється викладання дисципліни «Інноваційна педагогіка», яка покликана формувати у здобувачів такі компетентності: розробляти та впроваджувати інноваційні методики і технології викладання; організовувати освітній процес з використанням сучасних засобів, методів, прийомів, технологій навчання; приймати ефективні рішення у складних і непередбачуваних умовах, адаптуватися до нових ситуацій професійної діяльності.

У межах «Інноваційної педагогіки» студенти знайомляться із:

- сучасними ролями вчителя (коуч, фасилітатор, модератор, іміджмейкер та інші);

- інноваціями у змісті середньої освіти (Clil-технологія, інваріантні складники змісту, творення модульних навчальних програм);

- інноваціями в методах, формах, технологіях навчання (ресурси E-Learning, кейси, проєктна технологія eduScrum, фандрейзинг, формувальне і динамічне оцінювання);

- інноваціями у творенні освітнього середовища (когнітивний простір, моделювання індивідуальної траєкторії розвитку, діджиталізація);

- інноваціями в управлінні освітою (управління якістю освіти, SWOT-аналіз, метод Дельфі, технологія Smart, адаптивний менеджмент).

Поруч із нормативними навчальними дисциплінами педагогічного циклу, модернізовано і зміст вибіркових дисциплін, які логічно доповнюють і розширюють загальнопедагогічну підготовку майбутніх учителів. Так, кафедра пропонує здобувачам вищої освіти першого та другого рівнів такі дисципліни: Коучингові технології в освіті, Іміджеві технології, Педагогіка успіху, Проєктний менеджмент у закладах освіти, Освіта в умовах розмаїття, Індивідуальна траєкторія успіху: педагогічний дискурс, Педагогіка вищої школи, Андрагогіка, Лідерство і соціальне партнерство в освіті, Технології критичного мислення.

Окрему увагу варто приділити представленню освітньо-професійної програми «Освітологія», яка реалізовується у Харківському національному педагогічному університеті імені Г. С. Сковороди для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти. Освітньо-професійна програма «Освітологія» відповідає запитам сучасної школи, є інноваційною і прогресивною, має міждисциплінарний, професійний характер, спрямована на оволодіння фундаментальними та прикладними знаннями у галузі О1 Освіта/Педагогіка. Під час навчання здобувачі вищої освіти оволодівають уміннями створювати та впроваджувати новий зміст освіти, новітні методики (технології) навчання; здійснювати моніторинг, експертизу, супервізію, консультування, адміністрування в освіті, комунікування в професійному і науковому спілкуванні; вчать проводити дослідницьку

роботу й використовувати її результати в інноваційній освітній практиці. Зокрема, це досягається через зміст освітньо-професійної програми, який передбачає вивчення таких дисциплін як: Продуктивна педагогіка та методика викладання педагогічних дисциплін, Освітні вимірювання та педагогічний моніторинг, Ліцензування й акредитація освітньої діяльності, Цифрова дидактика, Супервізія і коучинг в освіті та інші.

Також в університеті здійснюється активна інноваційна діяльність через реалізацію сучасних форм і методів навчання:

- реалізація принципу навчання через дослідження (стендові доповіді з використанням інфографіки, реалізація дослідницьких соціальних проєктів, використання дослідницьких завдань у змісті навчальних дисциплін);

- цифровізація освітнього контенту (проведення навчальних занять із використанням цифрових додатків і сервісів, введення елементів програмованого навчання через платформу Moodle);

- залучення до міжнародної академічної спільноти (стажування, гостьові лекції, індивідуальні консультації, публікації у рецензованих періодичних виданнях, систематичні зустрічі зі стейкхолдерами);

- позааудиторна робота (участь у виховних, освітніх та наукових заходах, залучення здобувачів до діяльності науково-методичних лабораторій, участь у волонтерських програмах тощо) (Бойчук та ін., 2021).

Одним із напрямів роботи Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди є стимулювання інноваційної діяльності викладачів і здобувачів освіти, яке реалізовується через розширення мережі креативних та освітніх просторів. Зокрема, в університеті розпочав свою роботу студентський АРТ-ХАБ – креативний художньо-мистецький простір для студентів і викладачів, у тому числі з особливими освітніми потребами, обладнаний зручними місцями для творчої роботи за різними напрямками мистецтва (монотипія, музика, живопис, ручна праця, пісочна анімація). Разом з тим здійснюється удосконалення механізмів стимулювання молоді шляхом переходу до грантового фінансування, підтримка творчих педагогічних та освітніх проєктів студентів, підтримка винахідництва та науково-

дослідницької діяльності молодих вчених. Здобувачі усіх рівнів освіти є організаторами наукових заходів: конференції, школи молодих учених, круглих столів. Здобувачі третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти залучаються до реалізації наукових проєктів державного фінансування відповідно до їхніх наукових інтересів.

Невід'ємним складником підготовки майбутніх учителів є проходження педагогічної практики, яка передбачає як методичну діяльність за предметами так і реалізацію функції класного керівника. Викладачі кафедри освітології та інноваційної педагогіки суттєво модернізували програму педагогічної практики, яка характеризується наскрізністю, диференційованістю і поступовим ускладненням завдань. Варто зазначити, що програма практичної підготовки була адаптована і до проведення виховної роботи у дистанційному режимі: онлайн флешмоби і челенджі в соціальних мережах, віртуальні подорожі.

Разом з тим, об'єктивний аналіз реалізації інноваційних підходів до загально-педагогічної підготовки майбутніх учителів, дає змогу визначити виклики і труднощі, які ще доведеться подолати на шляху до поставленої мети – підготовки сучасного вчителя, здатного реалізовувати

у власній професійній діяльності педагогічні традиції у поєднанні з інноваціями. Зокрема це такі: скорочення чисельності абітурієнтів і здобувачів освіти, недостатній рівень забезпечення освітнього процесу сучасними програмними засобами, неготовність деяких викладачів до провадження інноваційної діяльності та деякі інші.

Висновки. Таким чином, зрушення, які відбуваються в освітній сфері, дають впевненість у тому, що модернізація педагогічної підготовки майбутніх учителів – це ланцюг широкомасштабних новацій, запроваджуваних в освітній сфері: осучаснення змісту загально-педагогічної підготовки, використання сучасних освітніх технологій, форм і методів навчання, стимулювання інноваційної діяльності викладачів і здобувачів, творення сучасного освітнього середовища та деякі інші.

Перспективами подальших наукових розвідок вважаємо вивчення інноваційних трансформацій загально-педагогічної підготовки майбутніх учителів, що мають потужний потенціал, а їхня ефективність проявляється під час професійно-педагогічної діяльності випускників педагогічних університетів.

БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ

1. Zvarych I. M., Lavrychenko M., Zaitseva N. H., Chaika O. M., Skorobahata O. M. Potential of the Use of Social Networks in Teaching a Foreign Language in Higher Educational Institutions. *International Journal of Learning, Teaching and Educational Research*. 2020. Vol. 19. No. 5. P. 260-275. doi: <https://doi.org/10.26803/ijlter.19.5.16>.
2. Бойчук Ю., Боярська-Хоменко А., Доценко С. Формування цифрової компетентності майбутніх учителів: досвід Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. *Дидактика: науковий журнал*. Чернігів: Десна Поліграф, 2021. Вип. 1. С. 7-13.
3. Загальна педагогіка. *Навчальна програма навчальної дисципліни*, 2021. URL : <https://www.kaf-pedagogy-hnpu.com/zdobuvacham-bakalavrskogo-rivnya>.
4. Інноваційна педагогіка. *Навчальна програма навчальної дисципліни*, 2021. URL : <https://www.kaf-pedagogy-hnpu.com/zdobuvacham-magisterskogo-rivnya>.
5. Методичні рекомендації до проведення педагогічної практики для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня 3 та 4 року навчання. Харків : Планета-Принт, 2019. 54 с.
6. Огієнко О. І., Калюжна Т. Г., Мільто Л. О., Радченко Ю. Л., Котун К. В. Формування готовності майбутніх учителів до інноваційної діяльності: теорія і практика. Київ, 2016. 258 с.
7. Освітнологія. *Освітньо-професійна програма*, 2021. URL : http://smc.hnpu.edu.ua/files/Osv%D1%96tn%D1%96_programi/Osvitni_programu_magistr/2021_rik/Osvitologiya.pdf.
8. Перелік дисциплін вільного вибору для здобувачів другого рівня вищої освіти. URL : http://smc.hnpu.edu.ua/files/Dystsypliny_vilnoho_vyboru_magistr_2021_2023/Tsykl_zahalnoi_pidhotovky/Proektnyi_menedzhment_u_zakladakh_ospity.PDF.

9. Перелік дисциплін вільного вибору для здобувачів першого рівня вищої освіти. URL : http://smc.hnpu.edu.ua/files/Perel%D1%96k_discipl%D1%96n_v%D1%96lnogo_viboru/Perel%D1%96k_discipl%D1%96n_v%D1%96lnogo_viboru_pershogo_bakalavrskogo_r%D1%96vnya_2022_2025/Cikl_zagalno%D1%97_p%D1%96dgotovki/Kafedra_osvitlohii_ta_innovatsiinoi_pedahohiky.pdf.
10. Попова О. В. Становлення і розвиток інноваційних педагогічних ідей в Україні у ХХ столітті. Харків : «ОВС», 2001. 256 с.
11. Провайдинг освітніх технологій. *Навчальна програма навчальної дисципліни*. URL : <https://www.kaf-pedagogy-hnpu.com/zdobuvacham-bakalavrskogo-rivnya>.
12. Чайка О. М., Кушнерьова М. О. Використання інноваційних педагогічних технологій у методичній підготовці майбутнього вчителя зарубіжної літератури. *Вісник університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія». Педагогічні науки*, 2020. Вип. 2 (20). С. 286–292.
13. Черненко Г. М. Інноваційні підходи в професійній підготовці майбутніх учителів початкової школи. *Журнал науковий огляд*. 2015. Вип. 3 (24). С. 1–9.

REFERENCES

1. Zvarych, I. M., Lavrychenko, M., Zaitseva, N. H., Chaika, O. M., and Skorobahata, O. M. (2020). Potential of the Use of Social Networks in Teaching a Foreign Language in Higher Educational Institutions. *International Journal of Learning, Teaching and Educational Research*. Vol. 19, 5, pp. 260–275. DOI: 10.26803/ijlter.19.5.16.
2. Boichuk, Yu., Boiarska-Khomenko, A., and Dotsenko, S. (2021). Formuvannya tsyfrovoy kompetentnosti maibutnikh uchyteliv: dosvid Kharkivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni H. S. Skovorody [Formation of digital competence of future teachers: experience of H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University]. *Dydaktyka : naukovyi zhurnal. – Didactics: a scientific journal*. Chernihiv: Desna Polihraf. Vyp. 1, pp. 7–13 [in Ukrainian].
3. Zahalna pedahohika. (2021) [General pedagogy]. *Navchalna prohrama navchalnoi dystsypliny*. Retrieved from : <https://www.kaf-pedagogy-hnpu.com/zdobuvacham-bakalavrskogo-rivnya> [in Ukrainian].
4. Innovatsiina pedahohika. (2021) [Innovative pedagogy]. *Navchalna prohrama navchalnoi dystsypliny*. Retrieved from : <https://www.kaf-pedagogy-hnpu.com/zdobuvacham-magisterskogo-rivnya> [in Ukrainian].
5. Metodychni rekomendatsii do provedennia pedahohichnoi praktyky dlia zdobuvachiv vyshchoi osvity pershoho (bakalavrskoho) rivnia 3 ta 4 roku navchannia. (2019). [Methodical recommendations for pedagogical practice for applicants for higher education of the first (bachelor's) level 3 and 4 years of study]. Kharkiv: Planeta-Prynt, 2019 [in Ukrainian].
6. Ohiienko, O. I., Kaliuzhna, T. H., Milto, L. O., Radchenko, Yu. L., and Kotun, K. V. (2016). Formuvannya hotovnosti maibutnikh uchyteliv do innovatsiinoi diialnosti: teoriia i praktyka [Formation of readiness of future teachers for innovative activity: theory and practice]. Kyiv [in Ukrainian].
7. Osvitlohiiia. (2021). [Osvitology]. *Osvitno-profesiina prohrama*. Retrieved from : http://smc.hnpu.edu.ua/files/Osv%D1%96tn%D1%96_programi/Osvitni_programu_magistr/2021_rik/Osvitologiya.pdf [in Ukrainian].
8. Perelik dystsyplin vilnoho vyboru dlia zdobuvachiv druhoho rivnia vyshchoi osvity. (2021). [List of disciplines of free choice for applicants for the second level of higher education]. Retrieved from : http://smc.hnpu.edu.ua/files/Dystsypliny_vilnoho_vyboru_magistr_2021_2023/Tsykl_zahalnoi_pid_hotovky/Proektnyi_menedzhment_u_zakladakh_osvity.PDF [in Ukrainian].
9. Perelik dystsyplin vilnoho vyboru dlia zdobuvachiv pershoho rivnia vyshchoi osvity. (2021). [List of free choice disciplines for first level applicants]. Retrieved from: http://smc.hnpu.edu.ua/files/Perel%D1%96k_discipl%D1%96n_v%D1%96lnogo_viboru/Perel%D1%96k_discipl%D1%96n_v%D1%96lnogo_viboru_pershogo_bakalavrskogo_r%D1%96vnya_2022_2025/Cikl_zagalno%D1%97_p%D1%96dgotovki/Kafedra_osvitlohii_ta_innovatsiinoi_pedahohiky.pdf [in Ukrainian].
10. Popova, O. V. (2001). Stanovlennia i rozvytok innovatsiinykh pedahohichnykh idei v Ukraini u XX stolitti [Formation and development of innovative pedagogical ideas in Ukraine in the twentieth century]. Kharkiv: «OVS» [in Ukrainian].
11. Provaidynh osvitnikh tekhnolohii. *Navchalna prohrama navchalnoi dystsypliny*. (2021). [Providing educational technologies]. Retrieved from : <https://www.kaf-pedagogy-hnpu.com/zdobuvacham-bakalavrskogo-rivnya> [in Ukrainian].

12. Chaika, O. M., and Kushnierova, M. O. (2020). Vykorystannia innovatsiinykh pedahohichnykh tekhnolohii u metodychnii pidhotovtsi maibutnoho vchytelia zarubizhnoi literatury [The use of innovative pedagogical technologies in the methodological training of future teachers of foreign literature]. *Visnyk universytetu imeni Alfreda Nobelja. Seriya «Pedahohika i psykholohiia». Pedahohichni nauky*. Vyp. 2 (20) pp. 286–292 [in Ukrainian].
13. Chernenko, H.M. (2015). Innovatsiini pidkhody v profesiinii pidhotovtsi maibutnykh uchyteliv pochatkovoї shkoly [Innovative approaches in the training of future primary school teachers.]. *Zhurnal naukovyi ohliad*. Vyp. 3 (24), pp. 1–9 [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 26.11.2021

Юрій БОЙЧУК

ORCID 0000-0001-8583-5856

*Доктор педагогічних наук, професор,
член-кореспондент НАПН України, ректор,
Харківський національний
педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди
(Харків, Україна)*

E-mail: yurij.boychuk@gmail.com

Yurii BOICHUK

ORCID 0000-0001-8583-5856

*Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,
Corresponding Member of the National Academy
of Pedagogical Sciences of Ukraine, rector,
H. S. Skovoroda Kharkiv
National Pedagogical University
(Kharkiv, Ukraine)*

E-mail: yurij.boychuk@gmail.com

Анна БОЯРСЬКА-ХОМЕНКО

ORCID 0000-0002-1818-3074

*Доктор педагогічних наук, доцент,
завідувачка кафедри освітології та
інноваційної педагогіки,
Харківський національний педагогічний
університет імені Г. С. Сковороди
(Харків, Україна)*

E-mail: annaboyarskahomenko@gmail.com

Anna BOIARSKA-KHOMENKO

ORCID 0000-0002-1818-3074

*Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Acting Head of the Department
of Education and Innovative Pedagogy,
H. S. Skovoroda Kharkiv
National Pedagogical University
(Kharkiv, Ukraine)*

E-mail: annaboyarskahomenko@gmail.com